

M E D D E L E L S E R
FRA
HISTORISK-TOPOGRAFISK
SELSKAB
FOR
GJENTOFTE KOMMUNE
1 9 3 9
—
SÆRTRYK

MØNTFUNDET
FRA BREGNEGAARDEN

AF GEORG GALSTER

HELLERUP
AUG. OLSENS BOGTRYKKERI
1 9 3 9

MØNTFUNDET FRA BREGNEGAARDEN*

AF GEORG GALSTER

Den 12. Juni 1783 sendte Justitsraad og Amtsforvalter Hammeleff følgende underdanigste Promemoria til det kongelige Rente Kammer¹:

„Efter at tvende Karle i gaaer Morges havde meldt mig, at der paa Knud Pedersens Jordlod, Breinegaarden kaldet, under Gientofte Bye i Nærheden af Charlottenlund, i en Törve-Mose var funden endeel Myndter, indfandt ieg mig strax paa bemeldte Breinegaard, hvor mig der af foranførte Knud Pedersen blev leveret hosfølgende Myndter i alt 281 Stk, store og smaae, foruden en Ring, et Stykke af en Soelskive, 1 Sölvhægte og en Malle, samt et Sölv Skaft af en Kniv, hvilke Myndter etc. ieg paa hans höygrævelig Excellence herr Geheime Raad Grev Bernstorffs Vegne, herved underdanigst overleverer det Kongelig Rente-Kammer.

Knud Pedersen haabede, at det höylovlig Collegii havde den Naade for ham, og gotgiorte ham den heele Verdie, ligesom og de 2 Karle der meldte mig det, bad om en Douceur.

Disse Karle ved Navn Rasmus Michelsen og Truels Torkeldsen, forregav at have seet paa Stædet en Hat fuld, og at en Dreng og en Pige som sad paa Stædet, havde udsagt at Bondens Sön var gaaen hiem i forveien med en Slump i en Sæk, endskiöndt nu Bonden tilböd sig under Eed at bekræfte, ikke at have, eller at være funden flere, skulle ieg dog underdanigst forespørge mig, om der i den henseende skulde giøres vidre Undersögning.”

Et Par Dage efter sendte Amtsforvalteren paa ny et Promemoria:

„Efter at ieg under 12te hujus hafte indsendt det höylovlige Collegii 281 stk. forskiällige Myndt Sorter og andet meere som var funden af Knud Pedersen paa Breinegaarden under Gientofte, udi en Moese paa hans Jordlod; haver bemeldte Knud Pedersen i Gaar den 13de endvidere indleveret

*Gengivet efter Nordisk numismatisk Aarskrift 1938 (Kbn. 1938) S. 70—76.

¹) Kgl. Resolution af 3. Juli 1783 (Nr. 110) fra 1. sjæll. Renteskrivkontor med Bilag, Rigsarkivet.

til mig derhos underdanigst følgende 28 stk: forskjellige Myndter 9 stk: smaae Sölv Knapper, og en liden Tærning, samt et lidet Stykke Been som et Laag, som han siden efter hafte fundet udi bemeldte Törve Moese. Thi bliver fornævnte Myndter 28 stk: og Knapper etc: herved i Continuation af min Skrivelse af 12te hujus, underdanigst indsendt det höylovlige Rente Kammer Collegii for at tillægges det forhen indsendte."

Rentekammeret beordrede optaget et Forhør, og Birkedommer Sundbye satte derefter Retten i Bregnegaarden Torsdag den 19. Juni Kl. 10. Amtsforvalter Hammeleff mødte her ved sin Fuldmægtig, den nedennævnte Sieur Bierg. Der optoges et udførligt Forhør over Anmeldere og Findere; det gengives her med Forbigaaelse af den vidtløftige Indledning:

„— — — Og fremstoed da:

1. Rasmus Michelsen, boende i Lille Ravnsborg ved Kiøbenhavns Nørre-Broe til Leye, som forklarede: at da hand og indkaldede Truels Torkildsen sidste Tredie Pintze Dag, som de arbejdede for Hr: General Krigs-Commissaire Brown paa en Fidske-Dam, ville gaae over til Folkene fra Breigne Gaarden, som arbejdede strax ved i en Tørve-Moese, for at høre om de der kunde faae Logement, raabte disse Folk til Deponenten og Medfølger, at de skulle komme og see hvad Penge de havde funden i Moesen, og da de kom til, Saae Deponenten at Tieneste-Pigen og Drængen fra Breigne-Gaarden havde hver nogle Penge, den første endeel stk. i sit Forklæde, og den anden havde nogle Stk. i Hænderne; hvor mange Støcker Pigen kunde have i Forklædet eller Drængen i Hænderne, kand hand icke bestemme ved Tal, saasom de vare fulde med Dynd og Ureenlighed, men meener dog at Pengenes Fylding kunde være omtrent paa en $\frac{1}{2}$ otting med Mudderet, hvoraf dog kuns var lidet paa dem, de fleste af dem Pigen havde i Forklædet, vare stoere som 2 Mk.s eller 24 Sk. stk: men der var og nogle mindre som 10 skillinge eller 8 skill.; og hvad Drængen havde i Hænderne, var ickun faae Støcker og af forskiellig Sort, saasom hand efter Haanden som hand opsankede, lagde dem i Pigens Forklæde, videre saa Deponenten og Medfølger ikke; Men Tieneste-Pigen og Drængen berettede samme Tiid, at Knud Pedersens Søn, Niels, var gaaed hiem med endeel Penge, og at hand hafde skuffet Endeel need i Graven igien, førend hand blev vaer at det var Penge, og Deponenten fandt samme tiid 2 stk: ved at skrabte i Jorden den eene som en 2 Mk. og den anden som en 10 Sk., og Deponentens Medfølger fandt en stk som en 8 Sk. store, hvilke 3 stk: blev leveret til Knud Pedersens Sønner Peder og Niels, som kom til dem ved Moesen, hvilket alt Deponenten og Medfølger, næste Dagen efter anmeldte for Hr: Justitz-Raad Hammeleff og videre erindrre hand icke, at vide til Oplysning herom, hvorfor Sr Bierg og holdt unødigt at tilspørge ham noget. Demitteret. -- Fremstoed:

2. Truels Torkildsen Logerede hos en Værthuis Mand Navnl: Thøer paa Nørre Broe, og ellers arbejdede[de] paa Cattun-Fabriqven hos Parne-mann, som forklarede, efter Rettens nøjeste Examination gandske Eenstem-mig med 1 t Deponent, med Tillæg, at da hand og forrige Deponent havde

som meldt, seet Pengene, gik de derfra til Deres arbejds igien, hos General-Krigs-Commissaire Brown og Deponenten kiendte icke heller Myndt-Sorterne. Demiss. — Herved erindrede Rasmus Michelsen, at hand icke heller med nogen Vished kiendte Myndt-Sorterne, men syntes dog, at deriblandt vare af Uhlfeldts Mynter. — Fremstoed:

3. Tieniste-Drængen paa Stædet, Navnlig Jochum Nielsen, som berettede ickun at være 14ten Aar gammel, og forklarede: at sidste 3die Pintze-Dag, begyndte Sønnen paa Stædet Niels Knudsen, at tilberede en Tørve-Grav, hvorudi skulle skiæres Tørv, og ved det hand skar Grøn Tørven af, og kastede need i den gamle Grav, hørte hand noget raslede som smaae Steene, og som hand selv har berettet, fandt en liden Penge som en 2 skill: siddende fast paa Spaden og derfor havde givet sig til, at rage i Jorden om flere Penge, og ved det hand saae laae og ragede, gik Deponenten og Tieniste-Pigen som og var paa Marken hen til ham, da og Deponenten og Pigen gave sig til at leede om Penge, hvorved Deponenten fandt 3 stkr som 2 Mk.s stk 1 som 1 Mk.s stk: og 10 som 2 Sk.s Stk: hvilke stk: Deponenten ved hans hjemkomst afleverede til Peder Knudsen paa Gaarden. Pigen fandt og en deel Stk:, hvor mange det var kand hand icke sige; men de vare og flere end hun kunde holde i sin Haand, da de bleve giordt reene, og var deriblandt nogle som 2 Mk.s Stk: og nogle mindre, hvilke Pigen og bragte hjem, Men veed icke til hvem hun leverede dem, og da Deponenten og Pigen havde saaleedes funden disse Penge, tog Sønnen Niels Knudsen endeel stk: Penge op af sin Buxe-Lomme, som hand fremviiste i Haanden, med sigende: at de havde hand funden og var hans Haand derved temmelig fuld af Penge Stkr. antallet kand han icke sige, men de bestoed af Stoere og smaae Penge, og deriblandt en temmelig store Penge som en Krone, videre Penge veed Deponenten icke er bleven funden i omrørte Moese, og var Niels Knudsen gaaed hjem til Gaarden med de af ham fundne Penge, da de 2de først afhørte Deponenter kom over til dem fra Browns Jord-Lod, som Saae de Penge hand og Pigen havde, og til dem blev sagt at Niels var gaaed hjem med de hand havde funden, bemelte første Deponent: fandt og nogle faae stkr: Penge som de strax leverede fra sig til Peder Knudsen, og som Sønnen Niels Knudsen havde berettet, at det raslede ved det første Jord hand havde kastet udi Graven, saa blev 2 a 3 Dage efter Randsaget paa Stædet i Skarnet, da Tieniste Karlen Bendt, havde funden en Ducat, og nogle flere Penge; men hvor mange veed hand icke, da hand icke saae dem, men skal være leveret til Knud Pedersen, og om flere Penge at være funden, veed hand icke, at give Oplysning, ellers fandtes paa Stædet hvor Pengene var 2de smaae stumper Bræder af omtrænt et Qvarteers Længde, som meenes at have været af en Casse, som Pengene kunde være giemt udi. Demitteret. — Fremstoed:

4. Tieniste-Pigen Karen Daniels Datter, som forklarede: i alt Eenstemmig med sidste Deponent, undtagen hun icke veed, hvor mange Stkr Drængen fandt, dog var det nock icke flere end hand har forklaret, har icke heller hørt at Karlen Bendt har fundet en Ducat, men vel nogle smaae Penge; Men de stkr. hun selv fandt, bestoed af 3 stkr som 2 Mk.r 2 stkr som 1 Mk. og Resten i smaae Myndter, af Beløb 2 Sk., hvilke tilsammen hun leverede Knud Pedersen, og var det alle de Penge hun fandt og havde i sit

Forklæde, og som de 2de først afhørte Deponenter selv Saae, og langt fra ikke kunde fylde nogen $\frac{1}{2}$ otting, og da ingen videre Oplysning af hende var at erholde, blev hun Demitteret.

5. Fremstoed Tieniste-Karlen Bendt Andersen, som forklarede: at hand gik need til den omforklarede Tørve-Moese den 11te hujus om Morgenen, for efter Aftale Aftenen foran at øse Vand af Tørve-Graven da Tørv skulle skiæres, og som hand havde hørt i Gaarden tale om, der var funden nogle Penge i Moesen, og Saae selv Aftenen foran at Peder Knudsen fandt en Penge som en 8 skill.; saa rackte Deponenten ommeldte Morgen sin Arm need i Mudderet i Graven, for at erfare om hand ikke kunde finde nogen, og da førend nogen af de andre Folk kom til ham fandt een efter anden i alt 30 Stkr: nogle store som 2 Mk.r, et par lidet større og de øvrige mindre, dog kiendte hand dem ikke; Siden efter kom baade Niels og Peder Knudsen ud til Deponenten, og da han atter fandt en Ducat og en Penge som en 2 Mk., hvilke Deponenten afleverede saaleedes: 29 Stkr af de første til Knud Pedersen, et stk: deraf som en 2 Mk. til Niels og den sidst fundne Penge tilligemed Ducaten til Peder Knudsen, og meener, at disse 2de igien har leveret samme til Knud Pedersen; Fleere Penge, at være fundne er Deponenten ikke bekiendt med nogen Vished, men beretter, at og tillige blev funden af Deponenten 2 stkr gandske smaae runde Sølv-Knapper, og nogle faae fleere Stk: skal være funden af andre, og er ham ikke bekiendt at fleere Penge efter omforklarede Dag er funden, undtagen at næste Dagen efter blev funden en Penge som en 2 skill., men veed ikke, hvilken af Folkene som fandt den. — Demitteret.

6. Fremstoed Niels Knudsen, som forklarede, at hand 3die Pintze Dag sidst, gik hen til hans Faders Tørve-Moese paa Lodden, for at afskiære Græs Tørven og deslige da der skulle skiæres Tørv, og da hand havde stucken saa dybt med Spaden som en goed Tørv, raslede Noget ved Spaden ved det hand kastede Tørven udi Graven, og i det samme blev vaer der paa Stædet en Penge stoer som en Krone eller Specie, hvorefter hand gav sig til med Haanden at rage der paa Stædet efter Penge og da i det opragede Mudder fandt endeel Stkr baade smaae og Stoere Penge, samt nogle andre smaae Ting, og i det samme kom Drængen Jochum og Pigen Karen til Deponenten som ligeledes gave dem til at rage og fandt og hver nogle Stkr Penge, og da Deponenten havde viist dem endeel af de fundne Penge, og han ikke tænkte at der var fleere at finde, gik hand hiem, og til sin Fader Knud Pedersen leverede alle de Penge hand havde funden, hvor mange Stkr de bestoede af, veed hand ikke, men der var nogle Stoere som Kroner og 2 Mk.r nogle 6 skill r nogle Mk.s Stkr nogle som 4 skill r nogle som 2 skill r og nogle som gandske smaae eniste Skill r dog fleest af disse sidste. De Penge Drængen og Pigen fandt, bleve og rigtig til Knud Pedersen afleverede. Dagen efter blev ved videre Eftersøgning funden af Deponenten en Mk.s Stk: en 2 Sk.s stk: og en liden Knap. af Peder Knudsen blev funden 2 stkr som Mk.s Stkr og 2 som toe Skill: og Karlen Bendt Andersen fandt og en Ducat og endeel andre Penge Stkr samt nogle smaae Knapper, og næste Dagen derpaa fandt Deponenten en liden Penge som 1 Skill: hvilke ere alle de Penge som Deponenten veed og er bekiendt om at være funden, og veed med vished, at de alle ere leverede til Knud Pedersen, og

hand igien ligesaa at have afleveret dem samtlig til Hr: Justitz-Raad Hammeleff, og at icke enten Knud Pedersen eller nogen af de andre, deraf have beholdet eller dølget nogen. — Demitteret.

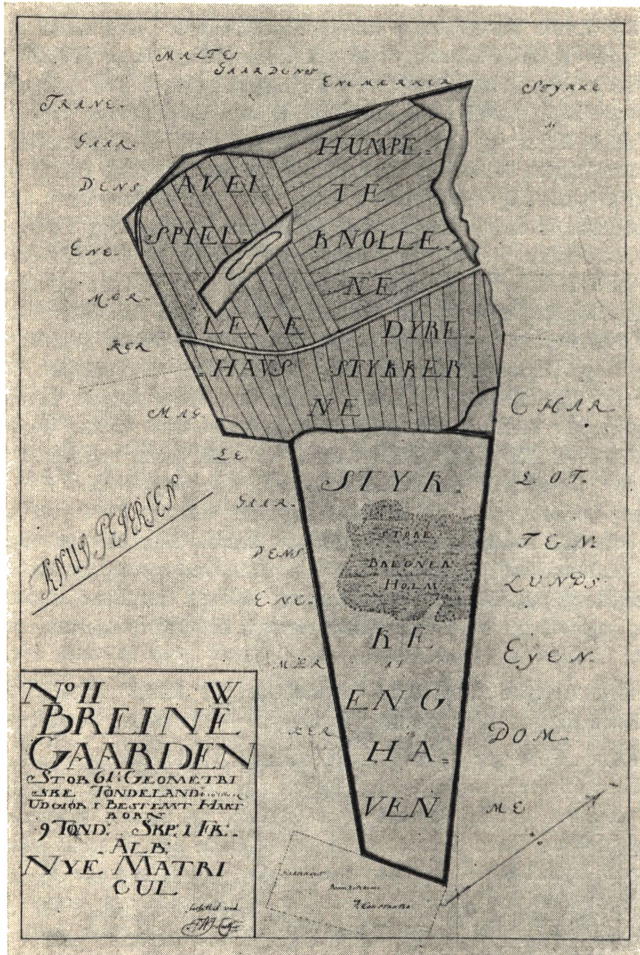
7. Fremstoed Peder Knudsen som forklarede: at hand icke var Tilstæde ved den omforklarede Tørve-Moese sidste Tredie Pintze Dags Formiddag, Men da hans Broder Niels Knudsen kom hiem ved Middags Tieder med endeel udi denne Tørve-Moese fundne Myndt-Sorter, som hand afleverede til deres Fader Knud Pedersen, saa gik Deponenten med Broderen strax til Tørve-Moesen igien hvor underveis Drængen Jochum kom løbende, Sigende at Browns Karle, nemlig: de 2de først afhørte Deponenter, ville have nogen af de Penge Pigen og Drængen havde funden, og da Deponenten kom dertil, havde Rasmus Michelsen taget en af de stoere Penge fra Drængen, som hand icke goedvillig ville give fra sig, hvorpaa Deponenten toeg fat paa ham, da hand leverede den fra sig, og havde da Pigen og Drængen funden nogle stkr Mynter som Deponenten Saae, hvilke de bragte hiem med sig og leverede til Knud Pedersen. Næste Dagen efter, havde og Karlen Bendt Andersen, funden endeel stk: Myndter, saa og ved Middags Tiide i Deponentens Nærværelse en Ducat, og et pr smaae Myndter samt nogle smaae Knapper, og Deponenten fandt selv samme Dag toe smaae Myndter, og Dagen efter fandtes en toe skill:; hvilke nu omforklarede Penge, ere alle de Deponenten veed ere fundne, og som hand med vished veed, ere leverede til hans Fader Knud Pedersen, og af ham igien er leveret til Hr: Justitz-Raad Hammeleff, deels her i Gaarden Onsdagen den 11te hujus, og deels ham jndbragt den 13 nestefter, og efter berørte 13 hujus, veed Deponenten icke der er funden nogen slags Myndt eller deslige, undtagen en liden Sølv Myndt af C 4ti Tolv Skill r, som Deponenten fandt i noget opkastet Mudder, sidstafvigte Løverdag, og hvilken hand nu til Sr Bierg afleverede, og videre veed hand icke herom til Oplysning, at forklare. Demitteret.

Samtlige afhørte Deponenter erklærede, at kunde med Eed bekræfte Deres Forklaringer naar maatte forlanges. — Endelig fremstoed

8. Knud Pedersen, som havde anført Deponenternes udsigende, og erklærede, at have imodtaget de Penge, som af hans Tieniste-Folk og Sønner er forklaret om af dem at være funden, og ligesaa ærklærer: at kand ved Eed med en Goed Samvittighed bekræfte, at alle disse af ham saaleedes imodtagne Myndt-Sorter og Knapper, rigtig ere afleverede til Hr: Justitz-Raad Hammeleff, og aldeeles ikke har Forbeholdt sig noget deraf, ikke heller er bekiendt eller har mindste Mistanke om, at enten hans Børn eller Folk har fordulgt noget deraf. — — —

Dermed sluttede Forhøret. Efter kgl. Resolution af 3. Juli fik Rentekammeret Ordre til at aflevere de fundne Mønter til Finans Collegiet, der skulde anvise vedkommende Findere Betalingen af det fundnes Værdi. — De omhandlede 309 Mønter blev af Møntdirektøren vurderet til 56 rd. Den gamle Pengesum bestod øjensynligt af en eneste Dukat, nogle enkelte Specier og Kroner, nogle flere Tomarker og Markstykker og iøvrigt overvejende

Smaaømt; „Ulfeldter” og andre Christian den Fjerdes Mønter har i iøjnefaldende Grad været repræsenteret. I og for sig var disse Mønter, for saa vidt de var præget efter 1625, stadig gængse i Landet, men da i hvert Fald Anmelderne ikke med Vished

kendte Møntsorterne, har der aabenbart været en Del fremmed Mønt imellem. Rimeligvis er Pengesummen og de andre smaa Sølvsager blevet gemt hen under Hovedstadens Belejring 1658

60. Det hele blev beordret til Indtægt i Zahlkassen; man har altsaa ikke anset det for værdigt til det kgl. Møntkabinet.

Findestedet lader sig ret nøje paavise, takket være det pragt-

fulde Kortværk, som blev udarbejdet i Anledning af Udskiftningen af Bernstorff Gods 1764—66,¹⁾ hvorunder ovennævnte Knud Pedersen ogsaa fik sine Jorder samlede og Gaarden udflyttet fra Gentofte By. Mosen har strakt sig fra nuværende Vestside af Raadhusvej under Jernbanelinien til Hjørnet af Maglemosevej og Hartmannsvej. Bregnegaarden, der nedbrændte den 15. Maj 1890, antændt af en Gnist fra Toget,²⁾ laa ved Hartmannsvej Nr. 63.

¹⁾ *Oeconomico geometricae Carter*, som bestemmer Grændserne og Matriculen for En Hver Gaard under Bernstorff Gaards Gods i Gentofte Sogn paa Kiøbenhavns Amt efter den skeete Indretning til Fælleddskabets Ophævelse i Ordrup, Gentofte og Wængede Bye-Marker Aar 1764. 1765. 1766. Matrikulkontoret. — De samtidigt udskiftede Nabogaarde, Maglegaard og Trænegaard, købtes snart efter af den ovennævnte Generalkrigscommissair John Brown, der tillige blev Ejer af Marienlyst, hvor han døde som Fallent 1803. Jfr. Eiler Nystrøm: *Fra Nordsjællands Øresundskyst* (Khn. 1938) S. 80 f. — Se endvidere Johan Lemche: *Gentofte By paa Udskiftningens Tid fra ca. 1750—1810*. Meddelelser fra historisk-topografisk Selskab for Gentofte Kommune 3. Bd. (Hell. 1935) S. 57—96.

²⁾ „Københavns Amts Avis“ i Følge det af L. Gotfredsen for Historisk topografisk Selskab udarbejdede Kartothek.

*

Som Slutvignet gengives her en af de ovennævnte „Ulfeldter“, en Tomark fra 1644. Den underlødige Krigsmønt, der sloges i stor Mængde under Torstensonskrigen, benævntes i Folkemunde efter sin Ophavsmand, Rigshofmesteren Corfitz Ulfeldt; den kaldtes ogsaa „Hebræer“ efter Bagsidens latinsk-hebraiske Indskrift: *Iustus Jehova Judex* (Herren er en retfærdig Dommer). Den nedsattes af Rigsraadet 1648, saaledes at en Tomark derefter gik for 28 Skilling.

